

CEDAW KOMİTESİ'NİN 19 SAYILI GENEL TAVSİYE KARARI

(I I.Oturum, 1992)

Kadınlara Yönelik Şiddet

Arkaplan

- 1) Cinsiyete dayalı şiddet, kadınların erkeklerle eşit temelde hak ve özgürlüklerden yararlanma becerisini ciddi şekilde kısıtlayan bir ayrımcılık şeklidir.
- 2) 1989 yılında, Komite, devletlere, komite tarafından değerlendirilmek üzere sunulan raporların şiddet ve alınan önlemler hakkında bilgi içermesi gerektiğini tavsiye etmiştir.
- 3) 1991 yılındaki 10. Oturum'da, I I.Oturum'da 6'ncı maddenin ve kadın sömürüsü, cinsel suiistimal ve kadına karşı şiddet ile ilgili diğer maddeler üzerinde tartışma ve çalışmaya hasredilmesine karar verilmiştir. Bu konu, Genel Kurul'un 18 Ekim 1990 tarihli 45/155 no'lu önergesi ile toplantıya çağırdığı 1993 yılı Dünya İnsan Hakları Konferansı'nda belirlenmiştir.
- 4) Komite, taraf devletlerin hiçbirinin raporunun kadınlara karşı ayrımcılık, cinsiyete dayalı şiddet ve temel özgürlükler ve insan hakları ihlalleri arasındaki yakın bağlantıyı yeterince yansıtmadığı sonucuna varmıştır.
- 5) Komite, kongreye rapor sunumunda ve politikalarını gözden geçirmede cinsiyete dayalı şiddet ile ilgili olarak aşağıdaki komite yorumlarını göz önüne almalarını üye devletlere önermiştir.

Genel Yorumlar

6) Kongre, I'inci maddede kadınlara yönelik ayrımcılığı tanımlamaktadır. Ayrımcılık tanımı kadına kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı şiddeti kapsar. Bu fiziksel, zihinsel ve cinsel zarar ve acı çektiren bu tür eylemlerle tehdidi içermektedir. Cinsiyete dayalı şiddet, açıkça şiddetten söz etmediğine bakılmaksızın sözleşmenin özel hükümlerini ihlal edebilir.

7) İnsan Hakları Sözleşmesi, genel uluslararası hukuk bağlamında kadınların insan hak ve temel özgürlüklerinden yararlanılmasını etkisizleştiren ya da ihlal eden cinsiyete dayalı şiddet Anlaşma'nın I'inci maddesi anlamında ayrımcılıktır.

Bu haklar ve özgürlükler;

- a) Yaşam hakkı,
- b) İşkenceye, zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı davranış veya cezalandırmaya maruz kalmama,
- c) Ulusal ya da uluslararası silahlı çatışma zamanında, insani normlara göre eşit korunma,
- d) Kişi güvenliği ve özgürlüğü hakkı,
- e) Yasalar önünde eşit korunma,
- f) Aile içinde eşitlik,
- g) Elde edilebilir en yüksek standartta fiziksel ve zihinsel sağlık,
- h) Tam ve elverişli çalışma koşulları,

8) Anlaşma, kamu otoritelerince gerçekleştirilen şiddete uygulanmaktadır. Bu tip şiddet eylemleri anlaşma ihlaline ek olarak, devletin uluslararası insan hakları hukuku ve diğer sözleşmeler kapsamındaki yükümlülüklerini de ihlal edebilir.

9) Bununla beraber Anlaşma kapsamında ayrımcılığın hükümetler tarafından ya da onlar adına gerçekleştirilen eylemlerle sınırlandırılmadığı vurgulanmaktadır. Örneğin 2(e) maddede Anlaşma, taraf devlet-

151

leri herhangi bir teşebbüs, organizasyon ya da birey tarafından kadınlara yöneltilen ayrımcılığı ortadan kaldıracak uygun tüm önlemleri almaya davet etmektedir. Genel uluslararası hukuk ve insan hakları özel sözleşmeleri bağlamında devletler hak ihlallerini önleme ve şiddet hareketlerini soruşturma ve cezalandırmakta

başarısızlığından ve tazminattan sorumlu olabilecektir.

Anlaşmanın Belirli Maddelerine Dair Yorumlar

Madde 2 ve 3

10) Anlaşma, 5 ve 16'ncı maddelerdeki özel yükümlülükler ilaveten ayrımcılığın tüm şekillerini ortadan kaldıracak geniş bir yükümlülük tesis etmektedir.

Madde 2 (f), 5 ve 10 (c)

11) Kadına, erkeklere göre ikinci sınıf ya da kalıplaşmış role sahip olduğu gözüyle bakan geleneksel düşünce tarzı aile içi şiddet ve suiistimal, zoraki evlilik, kadın sünneti gibi zorlama ve şiddet içeren yaygın uygulamayı sürdürmektedir. Bu tip önyargı ve uygulamalar kadınların koruma ve kontrolünün bir şekli olarak cinsiyete dayalı şiddeti haklı göstermektedir. Kadınların fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik bu tip şiddet hareketleri kadınları insan hakları ve temel özgürlüklerine eşit katılım ve bilgiden yoksun bırakmaktadır.

Bu yorum var olan ya da tehdit niteliğindeki şiddete işaret etmekteyken cinsiyete dayalı şiddet biçimlerinin temel sonuçları kadınların ikinci sınıf rolünü sürdürmesine ve politik alanda, eğitimde ve iş fırsatlarına düşük seviyede katılımını sürdürmektedir.

12) Bu davranışlar pornografinin yayılmasına ve kadınların birey olmaktan çok seks objeleri gibi görülmelerine ticari sömürüsüne ve giderek cinsiyete dayalı şiddete katkıda bulunur.

Madde 6

13) Madde 6 gereğince taraf devletlerin kadın ticaretinin ve kadınların sömürüsünün tüm şekillerini bastırarak önlemler almalarını gerektirmektedir.

14) Yoksulluk ve işsizlik kadın ticareti koşullarını arttırmaktadır. Bu ticaretin yerleşik şekillerine ilaveten cinsel sömürünün seks turizmi, gelişmekte olan ülkelerdeki yerli iş gücünün gelişmiş ülkelerde çalışmak için işe alınması, gelişmekte olan ülkelere ve yabancı uluslardan kadınlarla anlaşmalı evlilikler gibi yeni şekilleri bulunmaktadır. Bu uygulamalar kadınların haklardan eşit yararlanması ve onların hakları ve saygınlığı ile bağdaşmamaktadır. Bu uygulamalar kadını suistimal etmekte ve ayrı bir şiddet tehlikesine maruz bırakmaktadır.

15) Yoksulluk ve işsizlik, genç kızlarla beraber birçok kadını da fahişeliğe zorlamaktadır. Yasadışı olabilen, statüleri marjinal olmaya eğilimli olan fahişeler özellikle şiddete maruz kalabilmektedirler. Tecavüz ve diğer şiddet biçimlerine karşı eşit yasal korumaya ihtiyaçları vardır.

16) Savaşlar, silahlı çatışmalar özel koruma ve ceza tedbirleri gerektiren kadın ticareti, cinsel şiddet ve yaygın fahişeliğe yol açmaktadır.

Madde 11

17) Kadınlar işyerlerinde cinsel taciz gibi cinsiyete dayalı ayrı bir şiddete maruz kaldıklarında çalışma eşitliği ciddi olarak zarar görebilmektedir.

18) Cinsel taciz, fiziksel temas ve yakınlaşmalar gibi hoş olmayan cinsel nitelikli davranışlar, cinsel içerikli sözler, söz ve hareketlerle pornografi ve cinsel istek gösterisini içermektedir. Bu davranış onur kırıcı

152 olabilmekte ve sağlık ve güvenlik sorunu yaratabilmektedir. Kadınların karşı çıkmaları halinde işvereniyle ilişkisinde kendisi için dezavantaj olacağına inandıkları makul sebeplerin varlığı ayrımcılıktır.

Madde 12

19) Taraf devletlerin 12'nci madde uyarınca sağlık güvencesine girişte eşitliği sağlamaları gerekmektedir. Kadınlara yönelik şiddet onların sağlığını ve yaşamını riske atmaktadır.

20) Bazı devletlerde kültür tarafından devam ettirilen geleneksel uygulamalar ve çocuk ve kadın sağlığına zarar veren gelenekler vardır. Bu uygulamalar, erkek çocuğun tercih edilmesi kadın sünneti, jenital sakatlık, hamile kadınlara besin sınırlamasını içermektedir.

Madde 14

21) Kırsal bölgelerdeki kadınlar, birçok kırsal toplulukta devam eden ve kadını ikinci sınıf olarak gören geleneksel davranışlar nedeniyle cinsiyete dayalı şiddet riski altındadır. Kırsal toplumdaki kızlar kasabalarda

iş aramak için kırsal toplumdan ayrıldıklarında farklı bir şiddet riski ve cinsel sömürü altındadırlar.

Madde 16 (ve madde 5)

22) Zorunlu sterilizasyon ve çocuk düşürme kadının ruhsal ve fiziksel sağlığını ters yönde etkilemekte ve kadınların hangi sıklıkla ve kaç çocukları olacağına karar verme hakkını çignemektedir.

23) Aile içi şiddet kadınlara yönelik şiddetin en gizli şekillerinden biridir. Tüm toplumlarda yaygındır. Aile bağı içinde her yaşta kadın tecavüz, dayak, cinsel saldırının diğer şekilleri geleneksel davranışlarla sürdürülen

diğer şiddet tiplerine maruz kalmaktadır. Ekonomik özgürlükten yoksunluk birçok kadını şiddet içeren aile bağı içinde kalmaya zorlamaktadır. Bu tür şiddet kadınların sağlığını riske atmakta ve onların eşit oranda sosyal yaşama ve aile yaşamına katılma becerisini ihlal etmektedir.

Özel Tavsiyeler

Bu yorumlar ışığında Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi şunu tavsiye etmektedir.

- (a) Taraf devletler toplumsal cinsiyet temelli şiddetin bütün biçimlerinin –gerek kamu gerek özel kişi tarafından yapılmış fiiller- üstesinden gelmek için uygun ve etkin tedbirler almalıdır;
- (b) Taraf devletler aileiçi şiddet ve taciz, tecavüz, cinsel saldırı ve diğer toplumsal cinsiyet temelli şiddete karşı yasaların tüm kadınlara etkin koruma sağlamasını ve bütünlük ve onurlarına saygıyı sağlamalıdır. Kurbanlar için uygun koruyucu ve destek hizmetleri sağlanmalıdır. Adli personel ve kanun uygulayıcılara ve diğer kamu çalışanlarına yönelik toplumsal cinsiyet duyarlılığı eğitiminin verilmesi Sözleşme'nin etkin uygulanması için gereklidir;
- (c) Taraf devletler şiddetin derecesi, nedenleri ve etkileri ve şiddeti önlemek ve uğraşmaya yönelik tedbirlerin etkinliğiyle ilgili istatistik toplanması ve araştırmayı teşvik etmelidir;
- (d) Medyanın kadınlara saygı göstermesi ve saygıyı teşvik etmesi için etkin tedbirler alınmalıdır;
- (e) Taraf devletler raporlarında kadınlara yönelik şiddeti kalıcılaştıran yaklaşım, gelenek ve uygulamaların doğasını ve yaygınlığını ve ortaya çıkan şiddet biçimlerini tanımlamalıdır. Raporda şiddeti yenmek için aldıkları tedbirler ve bu tedbirlerin etkisi de yer almalıdır;
- (f) Bu yaklaşım ve uygulamaları yenmek için etkin önlemler alınmalıdır. Devletler kadın eşitliğini engelleyen önyargıların yok edilmesine yardımcı olacak eğitim ve kamu bilgi programları hazırlamalıdır;
- (g) Trafik ve cinsel sömürüyü yenmek için özel önleyici ve cezai tedbirler gereklidir;
- (h) Taraf devletler raporlarında tüm bu sorunları ve cezai tedbirler, fahişelik yapmış veya trafik edilmiş ve diğer cinsel sömürü biçimlerine maruz kalmış kadınları korumak için alınan koruyucu ve rehabilitasyon tedbirlerini de içeren tedbirleri açıklamalıdır;
- (i) Etkin şikayet prosedürleri ve giderimler –tazminat dahil- sağlanmalıdır;
- (j) Taraf devletler raporlarında cinsel baskıyla ilgili bilgi ve kadınları cinsel baskı ve çalıştıkları yerde diğer zor kullanma biçimlerinden korumak için alınan tedbirleri bildirmelidir;
- (k) Taraf devletler aile içi şiddet, tecavüz, cinsel saldırı ve diğer toplumsal cinsiyete dayalı şiddet biçimlerine maruz kalmış kurbanlar için sığınak, özel eğitilmiş sağlık çalışanları, rehabilitasyon ve danışma gibi hizmetler oluşturmalı veya varolanları desteklemelidir;
- (l) Taraf devletler bu tip uygulamaları yenmek için tedbirler almalı ve sağlık konularını rapor ederken Komite'nin kadın sünnetiyle ilgili tavsiyesini (Tavsiye no. 14) dikkate almalıdır;
- (m) Taraf devletler, doğurganlık ve üremeye ilgili zor kullanmayı önlemek için tedbirler alınmasını sağlamalı ve kadınların doğurganlık kontrolüyle ilgili uygun hizmetlerin olmaması nedeniyle yasadışı kürtaj gibi güvenli olmayan tıbbi uygulamalar arayışına girmeye zorlanmamasını sağlamalıdır;
- (n) Taraf devletler raporlarında bu sorunların büyüklüğünü belirtmeli ve alınan tedbirleri ve etkilerini açıklamalıdır;
- (o) Taraf devletler şiddet kurbanları için hizmetlerin kırsal kesim kadınlarının da ulaşabilmesini sağlamalı ve gerektiğinde izole topluluklara özel hizmetler sağlamalıdır;
- (p) Onları şiddetten korumak için alınacak tedbirler arasında eğitim ve iş olanakları ve ev içi hizmetlilerin çalışma koşullarının izlenmesi bulunmalıdır;
- (q) Taraf devletler raporlarında kırsal kesim kadınlarının karşı karşıya olduğu riskleri, maruz kaldıkları şiddet ve tacizin derecesi ve doğasını, destek ve diğer hizmetlere yönelik ihtiyaçlarını ve erişimlerini ve şiddeti yenmek için alınan tedbirlerin etkinliğini belirtmelidir;
- (r) Aileiçi şiddeti yenmek için alınacak tedbirler arasında şunlar yer almalıdır:
- (i) Gerektiğinde cezalandırma ve aile içi şiddet olaylarında sivil giderimler,
- (ii) Kadın aile bireyinin öldürülmesi veya saldırıya uğraması durumunda namus savunmasının yasalardan çıkarılması,
- (iii) Aile içi şiddet kurbanlarının güvenliği ve emniyetini sağlamak için sığınak, danışmanlık ve rehabilitasyon programları gibi hizmetler,
- (iv) Aile içi şiddet suçluları için rehabilitasyon programları,
- (v) Encest veya cinsel tacizin meydana geldiği aileler için destek hizmetleri;
- (s) Taraf devletler aileiçi şiddet, cinsel taciz ve önleyici, cezalandırıcı ve iyileştirici tedbirlerin kapsamını rapor etmelidirler;
- (t) Taraf devletler kadınların cinsel şiddete karşı etkin korunması için gerekli diğer önlemler arasında yasal tüm önlemleri almalıdır.
- (i) Aile içi tecavüz, cinsel saldırı, işyerindeki tacizleri içeren tüm şiddet biçimlerine karşı kadınları korumaya yönelik sivil çözümler ve cezai yaptırımları içeren etkili tedbirler,

- (ii) Kadınların ve erkeklerin rolü ile ilgili tutumu değiştirecek eğitim programlarını ve halkı bilgilendirmeyi içeren koruyucu tedbirler;
- (iii) Barınma, danışma, rehabilitasyon ve şiddet tehlikesi altındaki ya da şiddet kurbanı olan kadınlar için destek hizmetleri içeren koruyucu tedbirler;
- (u) Taraf devletler cinsiyete dayalı şiddetin tüm biçimlerini rapor etmeli ve bu raporlar mağdur kadınlar üzerinde bu şiddetin etkileri ve her şiddet biçiminin tekrarlanma oranı hakkında ulaşılabilecek tüm bilgiyi içermelidir;
- (v) Taraf devletlerin raporları kadınlara yönelik şiddetin üstesinden gelmek üzere alınan koruyucu,önleyici yasal tedbirler ve bu tedbirlerin etkileri hakkında bilgi içermelidir.

KADINLARA KARŐI HER TÜRŁÜ AYRIMCILIĐIN ÖNLENMESİ SÖZLEŐMESİ EK İHTİYARI PROTOKOL

İşbu Protokol'e Taraf Devletler,

Birleşmiş Milletler Şartı Andlaşması'nın temel insan haklarına, insanlık onuru ve insan değeri ile erkeklerin ve kadınların haklar bakımından eşitliğine olan inancını yeniden teyit ettiğini kaydederek,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin bütün insanların onur ve hakları bakımından özgür ve eşit doğduklarını ve herkesin bu Bildirge'de yer alan tüm hak ve özgürlüklere, cinsiyete dayalı ayırım dahil olmak üzere, hiçbir ayrıma tabi tutulmaksızın sahip olduğunu ilan ettiğini kaydederek,

Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri ve insan haklarına ilişkin diğer uluslararası belgelerin cinsiyete dayalı ayrımcılığı yasakladığını hatırlayarak,

Taraf Devletlerin kadınlara karşı ayrımcılığın her biçimini kınadıkları ve uygun olan tüm yollarla ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımcılığın önlenmesi politikası izlemeyi kabul ettikleri Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ni ("Sözleşme") de anımsayarak,

Kadınların tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmaları ve bu hak ve özgürlüklerin ihlalini önlemek için etkili önlemler alınması yolundaki kararlılıklarını yeniden teyit ederek, aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde 1

İşbu Protokol'e Taraf bir Devlet ("Taraf Devlet") Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'nin ("Komite") 2. maddeye göre yapılacak başvuruları kabul ve inceleme yetkisini tanır.

Madde 2

Başvurular, Taraf Devletin yargılama yetkisi altında bulunan bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından ya da onlar adına, Sözleşme'de yer alan haklardan herhangi birinin Taraf Devlet tarafından ihlali sonucu mağdur kalındığı iddiası ile yapılabilir. Bireyler veya bireylerden oluşan gruplar adına başvuru yapılan hallerde başvuruyu yapan, onların rızası olmadan harekete geçmesinin haklı nedenlerini ortaya koymadıkça, başvuru, ilgililerin rızasıyla yapılacaktır.

Madde 3

Başvurular yazılı olarak ve başvuranın kimliği meçhul kalmayacak biçimde yapılacaktır. Başvuru Sözleşme'ye taraf olup da işbu Protokol'e taraf olmayan bir devleti ilgilendirdiği takdirde, Komite tarafından kabul edilmeyecektir.

Madde 4

- 1) Komite, iç hukuk yollarının işletilmesinin makul olmayan şekilde uzadığı veya etkili sonuç verme ihtimalinin zayıf olduğu durumlar dışında, mevcut tüm iç hukuk yollarının tüketildiği hususunu açıklığa kavuşturmadıkça, yapılan bir başvuruyu değerlendirmeyecektir.
- 2) Komite aşağıdaki hallerde başvurunun kabul edilemez olduğunu bildirecektir:
 - a. Aynı başvurunun, daha önce Komite tarafından veya başka bir uluslararası soruşturma veya çözüm çerçevesinde incelenmiş veya incelenmekte olması;
 - b. Başvurunun Sözleşme hükümlerine aykırı olması;
 - c. Başvurunun açıkça temelsiz veya yeterli dayanaktan yoksun olması;
 - d. Başvuruda bulunma hakkının kötüye kullanılması;
 - e. Bu Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından ' yürürlüğe giriş tarihinden sonra da devam eden olgular hariç, başvuru konusu olan olguların Protokol'ün ilgili Taraf Devlet açısından yürürlüğe girmesinden önce gerçekleştirilmiş olması;

Madde 5

- 1) Başvurunun alınmasından sonraki herhangi bir zamanda ve esasa ilişkin bir karar verilmeden önce Komite, iddiaya konu olan ihlalin mağdur ya da mağdurlarını görmesi muhtemel telafisi imkansız zararları önlemek için gerekli olabilecek geçici önlemleri almayı acilen değerlendirmesini Taraf Devletten talep edebilecektir.
- 2) Bu maddenin 1. fıkrasındaki takdir yetkisinin Komite tarafından kullanılması başvurunun kabul edilebilirliğine ya da esasına ilişkin karar verildiği anlamına gelmeyecektir.

Madde 6

- 1) Başvurunun ilgili Taraf Devlete atıf yapılmaksızın Komite tarafından kabul edilemez bulunması hali dışında ve birey ya da bireylerin kimliklerinin söz konusu Taraf Devlete açıklanmasına rıza göstermeleri koşuluyla, Komite işbu Protokol çerçevesinde kendisine yapılmış her başvuruyu ilgili Taraf Devletin dikkatine gizli olarak sunacaktır.
- 2) Taraf Devlet kendisine tebliğ edilen başvuru hakkında aydınlatıcı açıklamaları veya beyanları ve varsa, almış olduğu düzeltici önlemleri altı ay içinde yazılı olarak Komite'ye bildirecektir.

Madde 7

- 1) Komite, işbu Protokol çerçevesinde yapılan ' başvuruları, konuya ilişkin bilgilerin ilgili taraflara ulaştırılması koşuluyla, ilgili Taraf Devlet tarafından ve bireyler veya bireylerden oluşan gruplar tarafından veya onlar adına kendisine sunulan tüm bilgiler ışığında inceleyecektir.
- 2) Komite işbu Protokol uyarınca yapılan , başvuruları incelerken kapalı oturumlar düzenleyecektir.
- 3) Başvurunun incelenmesinden sonra, Komite başvuruya ilişkin görüşlerini, varsa tavsiyeleri ile birlikte, ilgili taraflara iletacaktır.
- 4) Taraf Devlet Komite'nin görüşlerini ve varsa tavsiyelerini gereği gibi değerlendirecek ve Komite'nin görüş ve tavsiyeleri ışığında yapmış olduğu işlemlerle ilgili bilgiler dahil olmak üzere, Komite'ye altı ay içinde yazılı bir cevap sunacaktır.

5) Komite uygun görürse Taraf Devleti, görüş ve varsa tavsiyeleri üzerine almış olabileceği önlemler hakkında, Sözleşme'nin 18. maddesi uyarınca Taraf Devletçe hazırlanan müteakip raporlardaki bilgiler de dahil olmak üzere, ilave bilgi sunmaya davet edebilir.

Madde 8

1) Komite Taraf Devletin Sözleşme'de yer alan hakları ciddi ve sistematik biçimde ihlal ettiği yönünde güvenilir bir bilgi aldığı takdirde, Taraf Devleti bu bilgiye ilişkin incelemede işbirliği yapmaya ve bu amaçla bu bilgi ile ilgili gözlemlerini sunmaya davet edecektir.

2) Komite, ilgili Taraf Devletçe sunulabilecek her türlü gözlemi ve ekinde bulunan diğer güvenilir bilgileri göz önüne alarak, üyelerinden birini ya da birden fazlasını araştırma yapmakla ve sonuçlarını kendisine acilen bildirmekle görevlendirebilir. Araştırma, gerekli ise ve Taraf Devletin rızası varsa, Taraf Devletin ülkesine bir ziyareti de içerebilir.

3) Bu tür bir araştırmanın bulgularının incelendikten sonra Komite, bu bulguları her türlü görüş ve tavsiyeleri ile birlikte ilgili Taraf Devlete iletacaktır.

4) İlgili Taraf Devlet, Komite tarafından iletilen bulguların, yorumların ve tavsiyelerin alınmasından itibaren altı ay içinde kendi gözlemlerini Komite'ye sunacaktır.

5) Bu tür bir araştırma gizlilik içinde yürütülecek ve işlemlerin her aşamasında Taraf Devletin işbirliği aranacaktır.

Madde 9

1) Komite, ilgili Taraf Devleti işbu Protokol'ün 8. maddesi uyarınca yürütülen araştırma üzerine almış olduğu önlemlerin ayrıntılarını Sözleşme'nin 18. maddesi çerçevesinde hazırladığı rapora eklemeye davet edebilir.

2) Komite gerektiğinde, 8. maddenin 4. fıkrasında bahsedilen altı aylık sürenin bitiminde, ilgili Taraf Devleti böyle bir araştırma üzerine aldığı önlemler hakkında bilgi vermeye davet edebilir.

Madde 10

1) Her Taraf Devlet işbu Protokol'ün imzalanması veya onaylanması ya da Protokol'e katılma aşamalarında Komite'nin 8. ve 9. maddelerde düzenlenen yetkisini tanımadığını beyan edebilir.

2) İşbu maddenin 1. fıkrası uyarınca beyanda bulunmuş olan herhangi bir Taraf Devlet bu beyanını Genel Sekreter'e bildirimde bulunmak suretiyle her zaman geri çekebilir.

Madde 11

Bir Taraf Devlet, yetkisi altında bulunan bireylerin işbu Protokol uyarınca yaptıkları 'başvurulardan ötürü kötü muameleye veya yıldırıma maruz kalmamalarını sağlamak için ' uygun olan tüm önlemleri alacaktır.

Madde 12

Komite, işbu Protokol uyarınca gerçekleştirdiği faaliyetlerin bir özetini Sözleşme'nin 21. maddesi çerçevesinde hazırlayacağı yıllık rapora ekleyecektir.

Madde 13

Her Taraf Devlet Sözleşme'nin ve işbu Protokol'ün geniş biçimde bilinmesini ve tanınmasını sağlamayı ve Komite'nin özellikle o Taraf Devleti ilgilendiren konularda oluşturduğu görüş ve tavsiyeleri hakkındaki bilgilere erişimi

kolaylaştırmayı taahhüt eder.

Madde 14

Komite, işbu Protokol ile kendisine verilen işlevleri yerine getirirken izleyeceği usul kurallarını kendisi geliştirecektir.

Madde 15

- 1) İşbu Protokol Sözleşme'yi imzalamış, onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin imzasına açıktır.
- 2) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış bulunan herhangi bir Devletin onayına tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nce saklanacaktır.
- 3) İşbu Protokol Sözleşme'yi onaylamış veya Sözleşme'ye katılmış herhangi bir Devletin katılımına açıktır.
- 4) Katılım, katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne verilmesiyle yürürlüğe girecektir.

Madde 16

- 1) İşbu Protokol onaylama veya katılıma ilişkin onuncu belgenin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine verildiği tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Yürürlüğe girmesinden sonra işbu Protokol'ü onaylayan veya katılan her bir Devlet için, işbu Protokol, söz konusu Devletin onay veya katılım belgesinin verilmiş tarihinden üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde 17

İşbu Protokol'e çekince konulamayacaktır.

Madde 18

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet işbu Protokol'e değişiklik ve bunu Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne iletebilir. Bunun üzerine Genel Sekreter, değişiklik önerilerini bu Protokole taraf diğer Devletlere ileterek bu önerilerin incelenmesini ve oylanması amacıyla bir konferans düzenlenmesini destekleyip desteklemediklerini bildirmelerini talep eder. Taraf Devletlerden en az üçte birinin böyle bir konferansı uygun görmeleri halinde, Genel Sekreter Birleşmiş Milletler himayesinde bir konferans toplayacaktır. Konferansa katılan ve oylamada hazır bulunan Taraf Devletlerin oy çokluğuyla kabul edilen herhangi bir değişiklik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun onayına sunulacaktır.
- 2) Değişiklikler, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından onaylandıktan ve işbu Protokol'e Taraf Devletlerin üçte ikisi tarafından kendi anayasal usullerine uygun olarak kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.
- 3) Protokol'de yapılan değişiklikler yürür girdiğinde, onları kabul eden Taraf Devletler, diğer Taraf Devletler işbu Protokol değişiklikten önceki hükümleriyle ve daha iyi kabul ettikleri değişikliklerle bağlı kalmaya de ederler.

Madde 19

- 1) Herhangi bir Taraf Devlet Birleşmiş Milli Genel Sekreteri'ne yapacağı yazılı bir bildiri işbu Protokol'den her zaman çekilebilir. Çekil bildirimini Genel Sekreter tarafından alınması altı ay sonra yürürlüğe girecektir.
- 2) Çekilme, yürürlüğe girmesinden önce madde çerçevesinde yapılmış başvurulara vı madde uyarınca başlatılmış herhangi araştırmaya işbu Protokolün hükümler uygulanmasının devamına hanel getirmeyecektir.

Madde 20

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aşağıdaki hususlarda tüm devletleri bilgilendirecektir.

- a. Protokol uyarınca gerçekleştirilen imzalar, onaylar ve katılmalar,
- b. İşbu Protokol'ün ve 18. madde uyarınca yapılan herhangi bir değişikliğin yürürlüğe girme tarihi,
- c. 19. madde uyarınca yapılan herhangi bir çekilme işlemi,

Madde 21

- 1) İşbu Protokol'ün eşit derece geçerli olan Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler arşivlerinde saklanacaktır.
- 2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Protokol'ün onaylı örneklerini Sözleşme'nin 25. maddesinde bahsedilen tüm Devletlere iletacaktır.